

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİ: EBEVEYNLER, PAYLAŞIM VE KORUMA

EBEVEYNLERE YÖNELİK KİTAPÇIK

Dr. Öğr. Üyesi Tülay **KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL**

Dr. Öğr. Üyesi Cemile **TURGUT**

Klinik Psikolog Süreyyanur **KİTAPÇIOĞLU**

Bahadır **POLAT**

Berrin **TAYMUR**

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİ: EBEVEYNLER, PAYLAŞIM VE KORUMA

EBEVEYNLERE YÖNELİK KİTAPÇIK

Bu kitapçık “223K804” numaralı, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Ebeveyni Tarafından Sosyal Ağlarda Paylaşılmasının Psikolojik ve Hukuki Açıdan İncelenmesi” isimli TÜBİTAK projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Tülay **KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL**

Dr. Öğr. Üyesi Cemile **TURGUT**

Klinik Psikolog Süreyyanur **KİTAPÇIOĞLU**

Bahadır **POLAT**

Berrin **TAYMUR**

AMACIMIZ

Bu kitapçık, çocukların kişisel verilerinin korunmasının önemini vurgulamak, kişisel verileri ebeveynleri tarafından sosyal ağlarda paylaşıldığında doğabilecek risklere dikkat çekmek ve çocuklarının kişisel verilerini ve haklarını nasıl koruyabilecekleri konusunda **ebeveynleri bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır.**

NEDEN ÖNEMLİ?

Çocuğa ait görüntülerin, videoların ve bilgilerin sosyal ağlarda paylaşılması, **hukuki ve psikolojik riskler doğurabilir**. Bu riskleri bilmek ve **önlem almak gerekmektedir**. Ebeveynlerin çocuklarına ait kişisel verileri sık ve **rıza dışı paylaşması, çocuğun kişilik hakkını ihlal eder** ve velayet hakkının **kötüye kullanımı** sayılabilir. Bu durum, **hukuki ve cezai sorumluluk** doğurabileceğinden farkındalık oluşturmak önemlidir. Ayrıca kontrolsüz paylaşımlar, çocukların psikolojik gelişimini **olumsuz etkileyebilir**, güven ilişkisini zedeleyebilir ve ilerleyen yıllarda **sosyal kaygı, akran zorbalığı** gibi sorunlara yol açabilir.

Bu kitapçık, çocukların dijital dünyada **daha güvenli olabilmesi için** karşılaşılabilecekleri **hukuki risklere dikkat** çekerek ebeveynleri bilinçlendirmeyi ve ebeveynlere, çocuklarının **kışisel verilerinin korunması** konusunda farkındalık sağlamayı amaçlamaktadır.

KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

Kişisel Veri Kavramı

Kişisel veri, kişileri tanımamızı sağlayan her türlü bilgidir.

Örneğin çocuğunuzun,

- İsmi ve soy ismi
- Doğum tarihi ve doğum yeri
- Fiziksel özellikleri
- Ailenizle ilgili bilgiler
- Telefon numarası ve adresi
- Fotoğrafları ve ses kayıtları
- Parmak izi ve sağlık bilgileri
- Şifreleri ve mesajları

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMAK NEDEN ÖNEMLİ?

Çocuğunuza ait **görüntülerin, videoların, bilgilerin** sosyal ağlarda paylaşılması birçok **hukuki riski** beraberinde getirir. Bu hukuki risklerin neler olduğunu bilmeli ve **baştan önlem almak gerekmektedir.**

Hukuki riskler şu şekildedir:

- **Veri ihlali:** Bilgiler, fotoğraflar başkaları tarafından **kopyalanabilir, çoğaltılabilir, kullanılabilir.** Bu tür paylaşımlar, çocuğun kişisel **veri hakkını ihlal ederek** onu mahremiyetine yönelik tehdit ve saldırılara karşı **savunmasız bırakabilir.**
- **Dijital kimlik hırsızlığı:** Başka kişiler, çocuğunuzun **bilgilerini ele geçirerek** kendi görüntüleriymiş gibi paylaşp kimliğini **kullanabilirler.**
- **Çocuğa ulaşma:** Çocuğunuzun ismi, doğum tarihi, gittiği okul gibi bilgiler ve görüntülerin paylaşılması, hatta sürekli nerede olduğuna yönelik anlık konum etiketleri, **kötü amaçlı kişilerin fiziki şekilde ona ulaşmasına neden olabilmektedir.**

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMAK NEDEN ÖNEMLİ?

- **Profil çizilmesi:** Çocuğunuzun verilerinin/görüntülerinin farklı periyodik zamanlarda sosyal ağ platformlarına aktarılması çocuğunuza bir profil çizilmesine neden olmaktadır. Bu profil; çocuğunuzun hangi mal ve hizmetleri tüketmeye meyilli olduğunu yahut olağan yaşam pratiklerine, alışkanlıklarına yönelik şeffaf olmayan profillemeye riskini ve bu bilgilerin ise reklam, sigorta vb. şirketlere satılma tehlikesini beraberinde getirir.
- **Derin Sahtecilik (deep fake) riski:** Sosyal ağlarda paylaşılan çocuğunuzun yüzü, uygunsuz (müstehcen, suç içeren vb.) bir içerikte yer alan kişinin yüzüne monte edilebilmekte ve gerçekten yüzü monte edilen kişi o içerikteymiş hissi yaratılmaktadır.
- Çocuğunuz ileride **unutulma hakkının** öznesi haline gelebilir.
- Bu tehlike ve saldırılara yönelik **hukuki imkânlar** elbette ki mevcuttur. Fakat internet ortamında bir kere yayılmaya başlayan veri, daha sonra kaldırılrsa dahi gerçek anlamda yok olmamaktadır. İmkânlar, internetin veriyi yayma gücü bağlamında yetersiz kalmaktadır.

PAYLAŞANEBEVEYNLİK (SHARENTING) KAVRAMI

Çocuğunuzun fotoğraflarını bugüne kadar **hiç sosyal medyada paylaştınız mı?** Doğum günü, parkta oynarken çekilen bir videosu veya okul başarısı gibi.

Sharenting (paylaşanebeveynlik), siz anne-babaların çocuklarıyla ilgili fotoğraf, video veya bilgileri sosyal medyada paylaşmasıdır. İngilizcedeki paylaşmak (share) ve ebeveynlik (parenting) kelimelerinin birleşiminden meydana gelmektedir. Kitapçıkta bundan sonra paylaşanebeveynlik terimi kullanılacaktır.

PAYLAŞANEBEVEYNLİK VE ÇOCUKLARIN PSİKOLOJİK GELİŞİMİ

Paylaşanebeveynlik ve Kimlik Gelişimine Etkisi

- Çocuklar, erken yaşlardan itibaren sosyal medya paylaşımlarına maruz kalarak dijital kimliklerini, ebeveynlerinin belirlediği bir çerçevede geliştirmek durumunda kalabiliyorlar.
- Paylaşımlar, çocukların benlik algısı üzerinde **dışsal onay** mekanizmalarına dayalı bir yapı oluşturabilir.
- Ebeveynlerin çocuklarının özel anlarını paylaşması, çocukların kişisel sınırlarını **anlamalarını zorlaştırabilir**.

TÜBİTAK 223K804 numaralı proje kapsamında yaptığımız araştırma bulgularına göre (2024), ebeveynleri tarafından sık paylaşımına maruz kalan çocuklar, dijital kimliklerini ebeveynlerinin belirlediği bir çerçevede inşa etmek zorunda kalabilmektedir.

Türkiye'deki ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%60) paylaşımlarını "anı saklama", "toplumsal onay alma" ve "farkındalık yaratma" motivasyonlarıyla açıklamaktadır. Ancak, %40'ı çocuklarının mahremiyet hakları ve ilerleyen yaşlarda dijital kimlikleri üzerindeki etkileri konusunda kaygılı olduklarını dile getirmiştir.

Ebeveynlerin %63'ü gizlilik ayarlarına dikkat ettiğini belirtse de %37'si bu konuda farkındalık eksikliği yaşadığını ifade etmiştir.

PAYLAŞANEBEVEYNLİK'İN ÖZGÜVEN VE ÖZERKLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Çocukların özel yaşamlarına dair paylaşımlar, onların kendilerini ifade etme **özgürlüğünü kısıtlayabilir.**
- Aşırı paylaşımlar, çocukların bireysel karar alma becerilerini ve bağımsızlık duygularını **olumsuz etkileyebilir.**
- Kendi hayatlarını yönetme ve mahremiyetlerini koruma konularında **zorluk yaşayabilirler.**

TÜBİTAK 223K804 numaralı proje kapsamında yaptığımız araştırma bulgularına göre (2024), bazı ebeveynler, çocuklarının gizlilik ihtiyacını anladıklarını, ancak sosyal baskılar nedeniyle paylaşmaya devam ettiklerini dile getirdi.

Bir anne şöyle dedi: “Sosyal medya bizim için bir paylaşım alanıydı ama çocuğum büyüdükçe bundan rahatsızlık duymaya başladı. Artık paylaşımlarımı kısıtladım.”

Bir baba ise şunu söyledi: “Eskiden her anı paylaştım ama şimdi paylaşım yapmadan önce çocuğuma soruyorum. İzin vermezse asla paylaşmıyorum.”

MAHREMİYET ALGISI VE DİJİTAL AYAK İZİ

- Çocuklar, mahremiyetlerini **kontrol edemeyecekleri bir şekilde** büyüyebilirler.
- Paylaşılan içerikler, gelecekte çocukların profesyonel ve **sosyal hayatlarını etkileyebilir.**
- Dijital ayak izi, çocukların kişisel bilgilerini kalıcı hale getirerek **uzun vadeli etkiler yaratabilir.**

TÜBİTAK 223K804 numaralı proje kapsamında yaptığımız araştırma bulgularına göre (2024), ebeveynlerin %75'i sosyal medyada çocuklarıyla ilgili paylaşımlar yaparken onların **onayını almamaktadır.**

Bir ebeveyn şöyle ifade etti: “Çocuğum büyüdükçe, onun hayatına dair ne kadar çok şey paylaştığımı fark ettim. Şimdi, ona danışmadan paylaşım yapmamaya dikkat ediyorum.”

Ebeveynlerin %40'ı, geçmişte yaptıkları paylaşımlar nedeniyle çocuklarının gelecekte olumsuz etkilenebileceğini düşündüklerini ifade etmiştir. “Çocuğumun özel anlarını paylaşırken aslında dijital ayak izini büyüttüğümü geç fark ettim.” diyen bir ebeveyn, artık daha dikkatli olmaya özen gösterdiğini belirtti.

PAYLAŞAN EBEVEYNLİK'İN SOSYAL VE DUYGUSAL ETKİLERİ

Akran Zorbalığı ve Sosyal Kaygı

- Paylaşılan fotoğraflar ve videolar, çocukların akranları tarafından **alay konusu** olmasına yol açabilir.
- Çocuklar, sosyal medyada maruz kaldıkları içerikler nedeniyle **özgüven kaybı** yaşayabilir.
- Çocukların kendi sosyal ilişkilerini bağımsız olarak kurmalarını zorlaştırabilir.
- Çocuklar, ebeveynlerinin kendileri hakkında neleri paylaştığını kontrol edemediklerinde **stres ve kaygı** yaşayabilir.
- Sosyal medyada paylaşılan içeriklere bağlı olarak dış görünüş veya **başarı baskısı** artabilir.
- Sosyal medya paylaşımlarına dayalı olarak başkalarının beklentilerine uygun davranma eğilimleri gelişebilir.

TÜBİTAK 223K804 numaralı proje kapsamında yaptığımız araştırma bulgularına göre (2024), bir ebeveyn şöyle ifade etti: “Kızım, okulda arkadaşlarının onun eski fotoğraflarıyla dalga geçtiğini söyledi. O an, paylaşımlarımızın onun üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu fark ettim.”

Bir başka ebeveynin ifadesi: “**Çocuğum, sürekli olarak ‘bu fotoğrafı kimler görebilir?’** diye soruyor ve endişeleniyor.”

AİLE İÇİNDEKİ GÜVEN İLİŞKİSİ

- Çocuklar, izinsiz yapılan paylaşımlar nedeniyle ebeveynlerine karşı **güvensizlik** geliştirebilir.
- Mahremiyetin sınırları bulanıklaşabilir ve çocuklar, ebeveynleri tarafından sürekli **izleniyormuş gibi** hissedebilir.
- Güçlü bir ebeveyn-çocuk ilişkisi için mahremiyet haklarına saygı göstermek **önemlidir**.

TÜBİTAK 223K804 numaralı proje kapsamında yaptığımız araştırma bulgularına göre (2024), ebeveynlerin %75'i sosyal medyada çocuklarıyla ilgili paylaşımlar yaparken onların onayını almamaktadır.

Bir ebeveyn şöyle dedi: “Çocuğumun özel hayatını paylaşıırken onu koruduğumu sanıyordum, ama bir gün ‘benim iznim olmadan paylaşma’ dedi.”

Bir başka ebeveyn ise şunları belirtti: “Onun adına karar verdiğim için kendimi suçlu hissettim. Artık paylaşımlarımı minimuma indirdim.”

PAYLAŞANEBEVEYNLİK VE ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL GELİŞİMİ

Sosyal Medyanın Çocukların Algı Dünyasına Etkileri

- Çocuklar, sosyal medyada paylaşılan içeriklere dayalı olarak **gerçeklik algılarını** değiştirebilirler.
- Filtrelenmiş ve mükemmel görünen hayatlar, çocuklarda **yetersizlik hissi** yaratabilir.
- Ebeveynleri tarafından sürekli paylaşılan çocuklar, dışsal onaya **bağımlı** bir kimlik geliştirebilir.

Dijital Medyanın Dikkat ve Odaklanma Üzerindeki Etkileri

- Sürekli paylaşım maruz kalmak, çocukların dikkat sürelerini kısaltabilir.
- Sosyal medya aracılığıyla sürekli değerlendirildiklerini hisseden çocuklar, anı yaşamak yerine performans kaygısı taşıyabilirler.
- Çocukların öz-düzenleme becerileri zayıflayabilir ve dikkat dağınıklığına yol açabilir.

BİLİNÇLİ PAYLAŞANEBEVEYNLIK VE EBEVEYNLIK YAKLAŞIMLARI

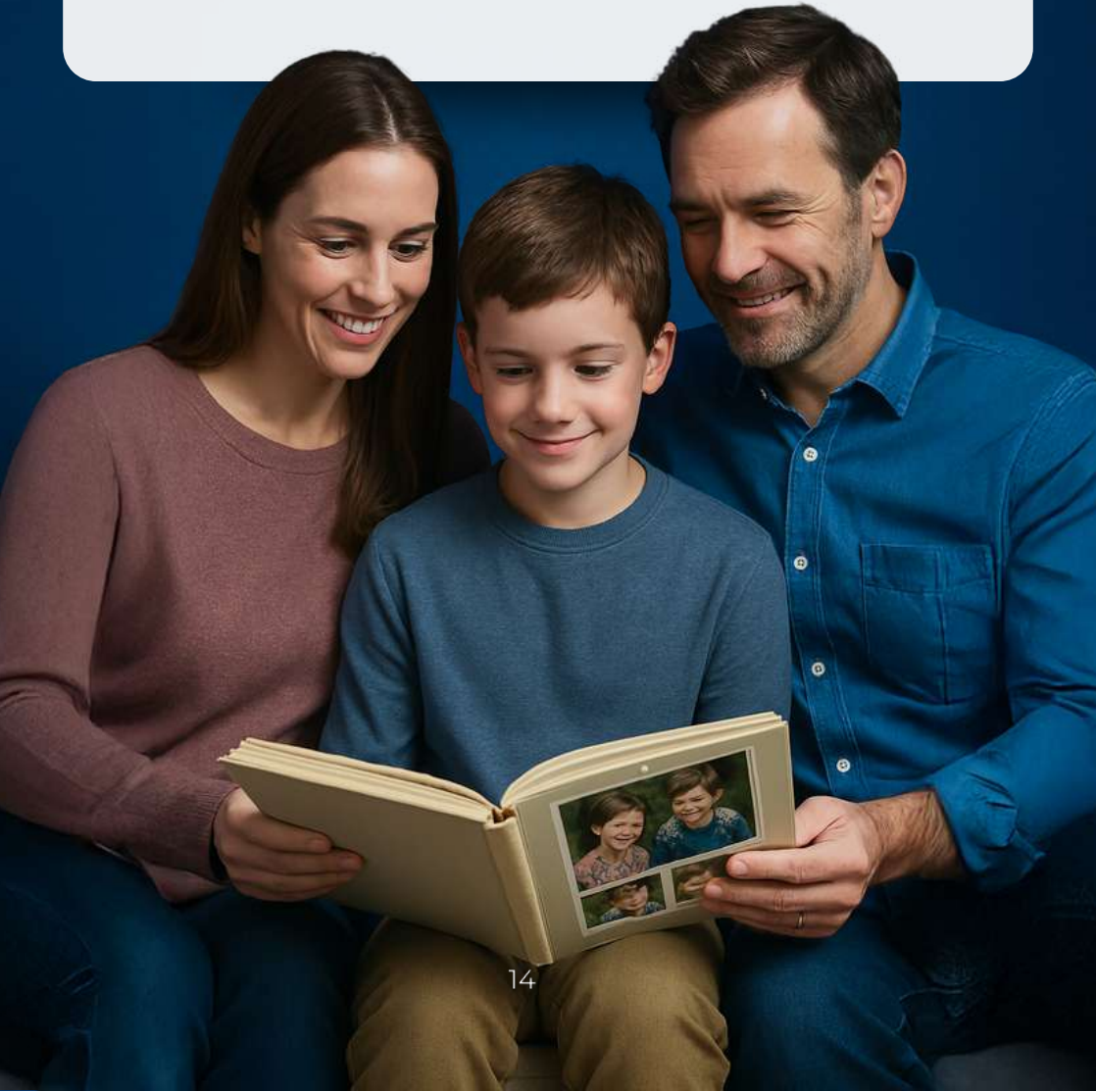
Ebeveynlerin Rolü ve Farkındalık Kazanması

- Çocukların Dijital Haklarına Saygı Göstermek: Çocukların dijital kimliklerini koruyarak, özel hayatlarına dair bilgileri **onların rızası olmadan paylaşmamak**.
- Açık Rıza ve Katılım Kültürü Oluşturmak: Çocukların kendi mahremiyet sınırlarını belirlemelerine destek olmak ve onlara dijital dünyadaki **haklarını öğretmek**.
- Paylaşımların Uzun Vadeli Etkilerini Değerlendirmek: Bugün yapılan bir paylaşımın çocuğun gelecekteki kimlik algısını, sosyal **ilişkilerini ve kariyerini** nasıl etkileyebileceğini göz önünde bulundurmak.
- **Dijital Ayak İzi Konusunda Bilinçlenmek:** Ebeveyn olarak, paylaşımların kalıcılığını ve internet ortamında ne kadar hızlı yayılabileceğini fark etmek, bu konuda çocuklara örnek olmak.
- **Alternatif İfade Biçimleri Geliştirmek:** Çocukların özel anlarını paylaşma ihtiyacı duyulduğunda, isim veya yüzlerini gizleyerek ya da farklı anlatım yöntemleri kullanarak mahremiyeti korumak.

ALTERNATİF YÖNTEMLER

- Çocukların özel anlarını fiziksel albümler veya **güvenli dijital arşivlerde saklamak.**
- Çevrimiçi paylaşımlar yerine, çocuklarla ilgili **anılarını aile içinde korumak.**
- Sosyal medya yerine **kapalı aile gruplarında** paylaşım yapmak.

EBEVEYNLER İÇİN BİLİNÇLENDİRME PROGRAMLARI

- Dijital mahremiyet ve paylaşanebeveynlik konusunda ebeveyn **eğitim programlarına katılmak.**
- Çocuk hakları ve psikolojik gelişim üzerine **uzman görüşlerinden** yararlanmak.
- Sosyal medya platformlarının sunduğu **gizlilik ayarlarını** etkili kullanmayı öğrenmek.

ÇOCUĞUNUZUN KİŞİSEL VERİSİ = ÇOCUĞUNUZUN KİŞİLİĞİ

Çocuğunuzun kişisel verileri, onun kişiliğinin bir parçasıdır.

Çocuğunuz dahi olsa kişisel verileri onun kontrolünde ve hâkimiyetinde olmalıdır.

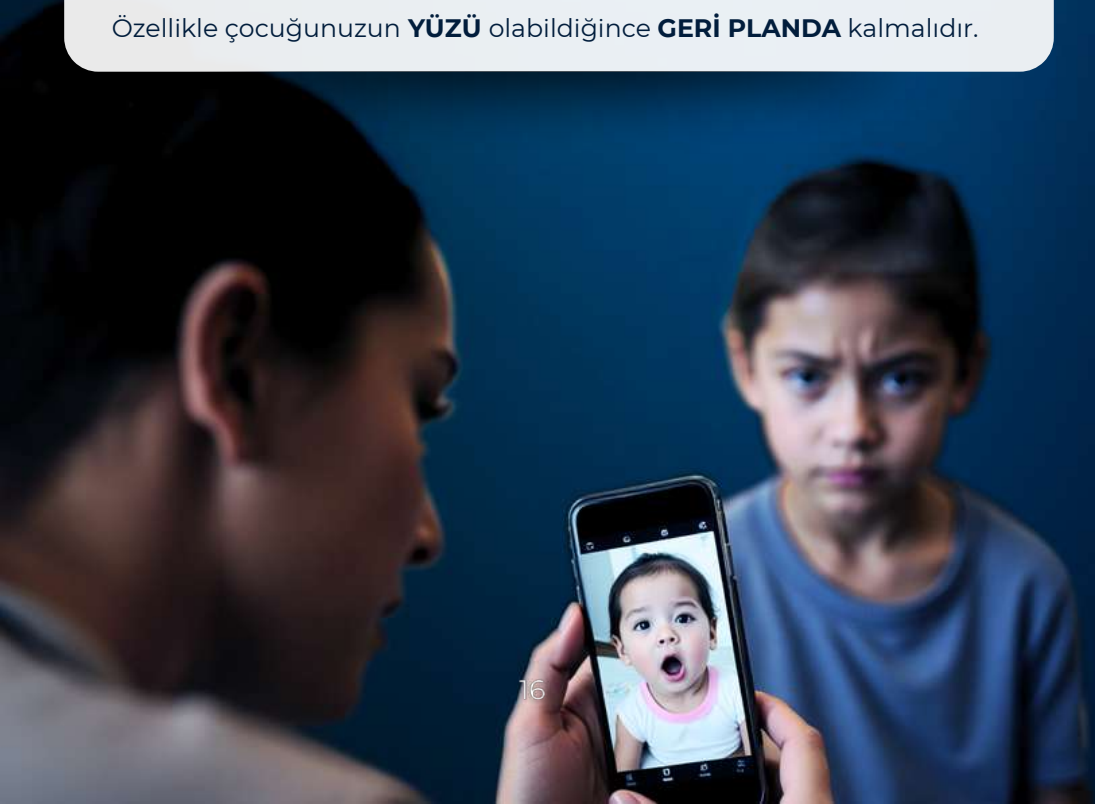
Çocuğun mahremiyetine ilişkin bazı görüntüler (örn, banyoda, tuvalette, çıplak vb.) **HİÇ** paylaşılmamalıdır.

Bunun dışında evde veya özel anlarda çekilen fotoğraflar ise ancak çocuğunuzun **İZNİYLE** paylaşılabilir.

Çocuğunuzun **İZNİ OLMADAN**, kişisel verilerini **PAYLAŞMAMALISINIZ**.

Çocuğunuzun kimliğini açığa çıkaracak, onu tanınabilir kılacak gönderilerden kaçınılmalısınız.

Özellikle çocuğunuzun **YÜZÜ** olabildiğince **GERİ PLANDA** kalmalıdır.

VELAYET HAKKINIZ SINIRSIZ DEĞİLDİR

Şunu da unutmamak gerekir: Sahip olduğunuz velayet hakkı **sınırsız değildir** ve bazı yükümlölükleri içerir. Velayete ilişkin hak ve yükümlölüklerin temel amacı, **çocuğunuzun korunması** ve **menfaatinin gözetilmesidir**.

Çocuğunuzu rahatsız, güvensiz, tedirgin hissettiren paylaşımlar onun menfaatine aykırıdır ve velayet hakkının kötüye kullanılması teşkil edebilir.

Bunun haricinde bazen güzel ve iyi hissettiren anlarınızı paylaşmak isteyebilirsiniz. Bu paylaşımlar onu rahatsız, tedirgin etmiyorsa ve güvenliyse velayet hakkı kapsamında olabilir. Ancak bu durumda dahi çocuğunuza sorup ondan **İZİN** almalısınız. Paylaşımlar **sınırlı kişilerle** (örn, kapalı hesapta veya aile grubunda) ve **güvenli** bir şekilde yapılmalıdır.

BAŞKALARININ ÇOCUĞUNUZUN VERİLERİNİ PAYLAŞMASINA İZİN VERMEYİN

Velayet hak ve yükümlülüğü, çocuğunuzu ve onun menfaatini korumayı içerir.

Tanıdığınız kişiler dahi olsa başkalarının (aileden birileri, çocuğunuzun öğretmenleri, diğer ebeveynler vs.) çocuğunuzun verilerini ve özellikle görüntülerini paylaşmasına izin vermeyin.

Eğer paylaşımın güvenli olduğunu düşünüyorsanız **izin verirken MUTLAKA** o kişinin çocuğunuzdan da **izin almasını** isteyin. Çocuğunuz istemezse, paylaşımına müsaade etmeyin.

Çocuğumun
görüntülerini
paylaşmanı
onaylamıyorum.

İZİNSİZ PAYLAŞIMLARDA HAREKETE GEÇELİM

Çocuğunuzun verilerinin izinsiz paylaşıldığını fark ederseniz mutlaka harekete geçmeniz gerekir:

Ne Yapmalısınız?

- Önce paylaşan kişiyle iletişime geçerek, görselin veya bilginin kaldırılmasını isteyebilirsiniz.
- Facebook, Instagram, YouTube gibi sosyal medya platformlarında **"Şikâyet Et"** seçeneğini kullanarak paylaşımlarınızı kaldırmalarını talep edebilirsiniz.
- Platform başvurunuzu reddederse, size verdiği cevap yetersizce veya 30 gün içinde başvuruza hiç cevap vermemişse, bu platformu, **Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na şikâyet edebilirsiniz.**

İZİNSİZ PAYLAŞIMLARDA HAREKETE GEÇELİM

- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun gereğince içeriğin **kaldırılmasını** ve/veya erişimin **engellenmesini** talep edebilirsiniz.
- Türk Medeni Kanunu gereğince çocuğun kişiliğinin korunmasına yönelik davalar açılabileceği gibi zarar olması halinde **maddi ve manevi tazminat** da talep edilebilir. Davalara ilişkin hukuki destek almanız önemlidir.
- Bu noktada önemli bir hatırlatma yapmak gerekir: Çocuklarınız büyüdüğünde, geçmişteki dijital izlerin etkilerini daha net görebilir ve buna göre değerlendirmede bulunabilirler.

EBEVEYNLERİN DİJİTAL PAYLAŞIMLARI VE CEZAI SORUMLULUKLAR

Çocuklarınız dahi olsa onların izni olmadan kişisel verilerini paylaşamazsınız. Çocuklarınızın özel hayatını ihlal eden, çocuk istismarı niteliğinde olan, psikolojik açıdan çocuklarınızı rahatsız edebilecek, onların **psikolojisine zarar verebilecek** paylaşımlar yapmamalısınız.

Çocuklarınızın izni olmaksızın yaptığınız bu tür paylaşımlar, **suç teşkil edebilir ve cezai sorumluluk doğurabilir.**

ÇOCUKLARINIZIN KİŞİSEL VERİLERİNİ SOSYAL AĞLARDA PAYLAŞMANIZ HANGİ HALLERDE SUÇ TEŞKİL EDER?

Çocuklarınızın kişisel verilerine (fotoğraf, video gibi) ilişkin sosyal ağlarda yaptığınız paylaşımlar, onların fiziksel, psikolojik, cinsel gelişimleri açısından istismar niteliğinde ise, mahrem/özel alanlarına ilişkin bilgiler içeriyorsa ve herkes tarafından görülebilmekte ise **suç teşkil edebilir**.

ÇOCUKLARINIZIN KİŞİSEL VERİLERİNİ SOSYAL AĞLARDA PAYLAŞMANIZ HANGİ HALLERDE SUÇ TEŞKİL EDER?

Çocuklarınızın fotoğraf ve videolarını, onların izni olmaksızın, günlük hayatın bir parçası haline getirerek paylaşıyor, bunu sıklıkla ve düzenli bir şekilde yapıyorsanız, bu paylaşımlarınız **suç teşkil edebilir ve cezai sorumluluğunuz gündeme gelebilir.**

ÇOCUKLARINIZIN KİŞİSEL VERİLERİNİ SOSYAL AĞLARDA PAYLAŞMANIZ HALİNDE OLUŞABİLECEK SUÇLAR NELERDİR?

Çocuklara ait kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde yayımlanması ya da özel hayatlarının gizliliğinin ihlal edilmesi, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan **bazı suçları oluşturabilmektedir.**

Bu suçlar;

Özel hayatın
gizliliğini ihlal (TCK
m.134),

Kişisel verilerin
kaydedilmesi (TCK
m.135),

Verileri hukuka aykırı
olarak verme veya ele
geçirme (TCK m.136)
suçlarıdır.

ÇOCUĞUNUZUN RIZASI VARSA SUÇ OLUŐMAZ.

EĞer  ocuklarınız, fotoğraf veya videolarının sosyal ağlarda paylaşılmasına bilinçli şekilde rıza gösterirse, ebeveyn olarak sizin açınızdan suç oluőmaz ve cezai sorumluluk doğmaz.

Rızanın geçerli olabilmesi için çocuklarınızın rızanın sonuçlarını anlaması gerekir. Bir paylaşım için rıza göstermek, o paylaşımın sonuçlarının anlaşıldığı anlamına gelir.

 ocuklarınızın Rızasını Alırken Onlara Bu Soruları Sorabilirsiniz:

- Bu paylaşımı gerçekten istiyor musun?
- Kimlerin görebileceğini biliyor musun?
- Gelecekte karşına çıkabileceğini biliyor musun?
- Bu paylaşım, sence gelecekte seni rahatsız eder mi?
- Bugün komik bulduğun bir şey, ileride seni utandırabilir mi?
- Bu paylaşım, diğer kişiler tarafından kötüye kullanılabilir mi?

Çocuklarınız, verdikleri rızayı her zaman geri alabilir. EĞer bir paylaşım çocuğunuzu rahatsız ediyorsa, ** ocuğunuz kararını her zaman değiştirebilir ve rızasını geri alabilir.**

ÇOCUKLARINIZIN ŞİKÂyet HAKKI VAR MI?

Çocuklarınızın özel hayatına veya kişisel verilerine ilişkin yaptığınız paylaşımlar, herkes tarafından görülebilecek şekilde, rızaları olmaksızın, sürekli, sık ve istismar teşkil edecek şekilde ise, çocuklarınız yetişkin olduklarında, sizin hakkınızda *-ebeveynleri hakkında- şikâyetle bulunabilirler.*

DİJİTAL GÜVENLİK: EBEVEYNLER İÇİN REHBER

Dijital Dünyada Çocukların Güvenliği

Günümüz dijital dünyası, çocuklara bilgiye erişim, eğitim materyallerine ulaşım, yaratıcılığı geliştirme ve sosyalleşme gibi pek çok fırsat sunarken; siber zorbalık, uygunsuz içeriklere maruz kalma, kişisel veri güvenliği ve dijital bağımlılık gibi riskleri de beraberinde getiriyor. Bu kılavuz, ebeveynlerin çocuklarının dijital ortamda güvende kalmalarını sağlamak için gerekli teknik önlemleri, **ipuçlarını ve kaynakları ele almaktadır.**

CİHAZ VE PLATFORM GÜVENLİĞİ

Bilgisayar, Telefon, Tablet ve Akıllı Cihazlar

- Ebeveyn Denetimleri: Her cihazın sunduğu ebeveyn kontrolü özelliklerini etkinleştirerek, uygulama erişimi, içerik filtreleme ve ekran süresi yönetimi yapabilirsiniz.
- Güncellemeler ve Yazılım Güvenliği: Cihaz ve uygulamalarınızın otomatik güncellemelerini etkinleştirerek, bilinen güvenlik açıklarını kapatabilirsiniz.
- Antivirüs ve Güvenlik Yazılımları: Güvenilir antivirüs programları kullanarak, zararlı yazılımlara karşı cihazlarınızı koruyabilirsiniz.

DİJİTAL GÜVENLİK: EBEVEYNLER İÇİN REHBER

CİHAZ VE PLATFORM GÜVENLİĞİ

Oyun Konsolları ve Akıllı TV'ler

- Çocuk profilleri oluşturup yaşa uygun içerik filtreleri uygulayabilirsiniz.
- Oyun içi satın alımlar için ek onay mekanizmaları devreye sokabilirsiniz.
- Online çok oyunculu platformlarda, tanımadıkları kişilerle sınırlı iletişim kurulmasına özen göstermelisiniz.

Akıllı Ev Cihazları

- Akıllı asistanlar, güvenlik kameraları, termostat gibi cihazların varsayılan şifrelerini değiştirmelisiniz.
- Düzenli yazılım güncellemeleri yaparak, cihazların güvenliğini artırabilirsiniz.
- Akıllı ev sistemlerinin merkezi yönetimi için kontrol panelleri kullanarak, tüm cihazları tek bir yerden izleyebilirsiniz.

İNTERNET GÜVENLİĞİ VE EBEVEYN KONTROLLERİ

Modem ve Wi-Fi Güvenliği

- İnternete erişimi zaman kısıtlamaları ile yönetebilen modem ayarlarını kullanabilirsiniz.
- Güçlü ve benzersiz Wi-Fi şifreleri oluşturarak, yetkisiz erişimleri engelleyebilirsiniz.

Ebeveyn Kontrol Yazılımları ve Uygulamaları

- Google Family Link, Apple Screen Time: Cihaz kullanım süresi, uygulama erişimi ve içerik filtresi yönetimi için etkili araçlardır.
- İçerik Filtreleme Yazılımları: Çocuklara uygun içerik sunulmasını sağlayan yazılımlar sayesinde istenmeyen içerikleri engelleyebilirsiniz.
- Tarayıcı ayarlarında “Güvenli Arama” modunu aktif hale getirerek, arama sonuçlarındaki uygunsuz içerikleri otomatik filtreleyebilirsiniz.
- Veri Minimizasyonu Politikası: Çocuğunuzun gereksiz formları doldurmaması, ücretsiz uygulamalar için kayıt oluşturmaması ve kişisel bilgilerini paylaşmaması için ona rehberlik edebilirsiniz.

ŞİFRE YÖNETİMİ VE VERİ KORUMA

Güçlü Şifre Kullanımı

- Büyük harf, küçük harf, rakam ve özel karakterlerden oluşan ve en az 12 karakterden oluşan karmaşık şifreler tercih etmelisiniz.
- Her çevrimiçi hesap için farklı şifreler kullanabilirsiniz; şifre yöneticisi uygulamalar bu konuda yardımcı olabilir.
- Çocuklarınıza şifre güvenliğinin önemi anlatılarak, basit ama etkili şifre oluşturma yöntemleri öğretebilirsiniz.

İki Faktörlü Kimlik Doğrulama (2FA)

- E-posta, sosyal medya ve diğer önemli hesaplarda **2FA** kullanarak çocuğunuza ek güvenlik sağlayabilirsiniz.
- Çocukların anlayabileceği şekilde **2FA'nın nasıl çalıştığını ve neden önemli olduğunu açıklayabilirsiniz.**

Veri Koruma ve Gizlilik

- Çevrimiçi hesaplarda kişisel bilgilerin paylaşımını **sınırlandırabilirsiniz.**
- Çocuğunuzun telefonundaki uygulama izinlerini düzenli olarak kontrol edip, hangi verilerin erişildiğini **gözden geçirmelisiniz.**
- Sosyal medya ve diğer platformlarda konum, telefon numarası gibi hassas bilgilerin paylaşımını **engellemeniz önemlidir.**

SOSYAL MEDYA

Sosyal Medya Hesaplarının Güvenliği

- Hesap gizlilik ayarlarını optimize edebilirsiniz; çocukların profillerinin **herkese açık olmamasını** sağlayabilirsiniz.
- Çocuğunuzun başkaları tarafından etiketlenmesini ve paylaşımlarının geniş kitlelere ulaşmasını önlemek için etiketleme ve paylaşım **kontrol ayarlarını** düzenleyebilirsiniz.
- Tanımadıkları kişilerden gelen **arkadaşlık istekleri** konusunda çocuklarınızı bilinçlendirebilirsiniz.

3 ADIMDA GİZLİLİK

Hesabı gizle

Takipçileri kontrol et.

Paylaşımları sınırlandır.

HESAP GÜVENLİĞİ

Etiketleme ayarları

Engellenmiş takip istekleri

OYUN GÜVENLİĞİ

Online Oyun Güvenliği

- Çocuklarınız için yaş sınırlarına uygun oyunları tercih etmelisiniz; oyun içi sohbet ve iletişim seçeneklerini kısıtlayabilirsiniz.
- Oyun içi satın almalar için onay mekanizmaları kullanarak istenmeyen harcamaları önleyebilirsiniz.
- Oyun süresi ve çevrimiçi etkileşimler ile sosyal yaşam arasında denge kurarak çocukların sosyal ve fiziksel aktivitelerine zaman ayırmalarını sağlayabilirsiniz.

Video Platformları ve İçerik Paylaşımı

- Çocuklara yönelik güvenli video platformları tercih edebilirsiniz.
- Video içeriklerinin reklam algoritmalarını ve öneri sistemlerini anlamalarına yardımcı olabilirsiniz.
- İçerik paylaşımı yaparken dikkat edilmesi gereken etik kuralları çocuğunuza anlatabilirsiniz.

GÜVENLİ MESAJLAŞMA VE ÇEVİRİMİÇİ İLETİŞİM

Çocuklar, **çevrimiçi** mesajlaşma platformlarında riskli durumlarla karşılaşabilir.

- Bilinmeyen Kişilerle İletişimi **Sınırlandırabilirsiniz:** Çocuklarınızın tanımadığı kişilerle mesajlaşmasını engellemek için platformlardaki güvenlik ayarlarını düzenleyebilirsiniz.
- **Mesaj İçeriklerini Denetleyebilirsiniz:** Çocuklarınızın özel bilgilerini, ev adreslerini veya okul bilgilerini kimseyle paylaşmadığından emin olmalısınız.
- Şifrelenmiş Mesajlaşma Uygulamaları Kullanabilirsiniz: WhatsApp, Signal gibi **uçtan uca şifreleme** sunan mesajlaşma uygulamalarını tercih edebilirsiniz.

ÇOCUKLARINIZ İÇİN SAĞLIKLI DİJİTAL İZLEME ALIŞKANLIKLARI: BAĞIMLILIK YAPMAYAN İÇERİK SEÇİMİ

Çocuğunuzun ekran başında geçirdiği zamanın hem nicelik hem de nitelik bakımından dikkate alınması **gereklidir**.

- Yaşlarına uygun içerik seçebilirsiniz: Çocuklar için kaliteli içeriklerin anahtarı, **yaşlarına uygun** materyal seçmektir.
- Eğitici içeriklere yönlendirebilirsiniz: Çocuklarınızın hem eğlenceli hem de **öğretici ve geliştirici** nitelikteki içeriklere yönelmesini sağlayabilirsiniz.
- Çocuklarınızla birlikte program seçebilirsiniz: Onlarla birlikte içerikleri seçmek, **sağlıklı dijital alışkanlıklar** geliştirmelerine yardımcı olur.
- Ebeveyn denetimlerini kullanabilirsiniz: Yetişkinlere yönelik içerikleri kısıtlamak için ebeveyn denetimlerini etkinleştirebilirsiniz.

ÇEREZLER VE DİJİTAL İZ

İnternette gezinirken fark etmeden **dijital izler** bırakabilirsiniz. Çerezler, arama geçmişiniz ve sosyal medya etkileşimleriniz; hangi içeriklerle ilgilendiğinizi ve hangi siteleri ziyaret ettiğinizi kaydedebilir. Bu bilgiler bazen size özel öneriler sunmak için kullanılır, ancak bazı durumlarda **gizliliğinizi ihlal edebilir**.

Çerezler Nedir ve Ne İşe Yarar?

- **Çerezler (Cookies)** → Web sitelerinin sizi hatırlamasını sağlar.
- **Tarama Geçmişi** → Ziyaret ettiğiniz siteleri kaydeder.
- **Reklam Takibi** → İlgili alanlarınıza göre size reklam gösterir.
- **Hedefleme ve Profil Çıkarma** → Kişisel verilerinizi analiz eder.

Dijital İzler ve Riskleri

- **Takip Edilme:** Web siteleri, hangi içeriklere tıkladığınızı kaydedebilir.
- **Kişisel Verilerin Kullanılması:** Bazı çerezler, kişisel bilgilerinizi üçüncü taraf şirketlerle paylaşabilir.
- **Anonimliğin Kaybolması:** İnternette yaptığınız her hareket sizi tanımlamak için kullanılabilir.

Çerezleri ve Dijital İzleri Kontrol Altına Alın

- **Gizlilik Ayarlarınızı Güncelleyin:** Çerezleri yönetmek için tarayıcınızın gizlilik ayarlarını düzenleyin.
- **Tarama Geçmişini Düzenli Olarak Temizleyin:** Çocuğunuzun bilgilerinin kaydedilmesini önleyin.
- **“Özel Mod” Kullanması İçin Çocuğunuza Tavsiyeler Verin:** Gizli sekme (incognito) kullanarak çocuğunuzun iz bırakmadan gezinmesini sağlayabilirsiniz.
- **Çerezleri Reddetme Seçeneğini Kullanın:** Web sitelerinde “Çerezleri Kabul Etme” seçeneğini değerlendirin.
- **Bilinçlendirin:** Çocuklara internette bıraktıkları dijital izlerin kalıcılığı hakkında bilgi verebilirsiniz.
- **Potansiyel Riskler:** Paylaşılan içeriklerin uzun vadeli etkileri ve potansiyel risklerini tartışabilirsiniz.

SİBER ZORBALIK

Siber Tehditlerden Korunma

Çocuklar, siber suçlularının hedefi olabilir ve dolandırıcılık girişimlerine maruz kalabilir.

- **Kimlik Avı:** Çocuklarınızla tam adları, adresleri, konumları vb. dahil olmak üzere kişisel bilgilerini asla çevrimiçi ortamlarda paylaşmamaları gerektiği hakkında konuşabilirsiniz.
- **Sosyal Mühendislik Tehditleri:** Çocuklarınızla bilinmeyen kişilerden gelen mesajlara tıklamaması gerektiği konusunda konuşabilirsiniz.
- **Zararlı Bağlantılar ve Virüslerden Korunma:** Sosyal medya platformları aracılığıyla yayılan zararlı bağlantılara karşı antivirüs ve güvenlik yazılımlarını kullanabilirsiniz.
- **Dark Web ve Veri Sızıntıları:** Çocuğunuzun e-posta adresinin veya kişisel bilgilerinin dark web'de sızdırılıp sızdırılmadığını düzenli olarak kontrol edebilirsiniz.

Siber Zorbaliğa Karşı Önlemler

- Çocukları siber zorbalık belirtileri konusunda **bilinçlendirip**, karşılaştıkları durumları aileleriyle paylaşmaları gerektiğini vurgulayabilirsiniz.
- Okul yönetimi veya güvenilir platform destek sistemlerine başvurmanın **önemini anlatabilirsiniz**.
- Sosyal medya uygulamalarında kötüye kullanım bildirim araçlarını nasıl kullanacaklarını çocuklara **öğretebilirsiniz**.

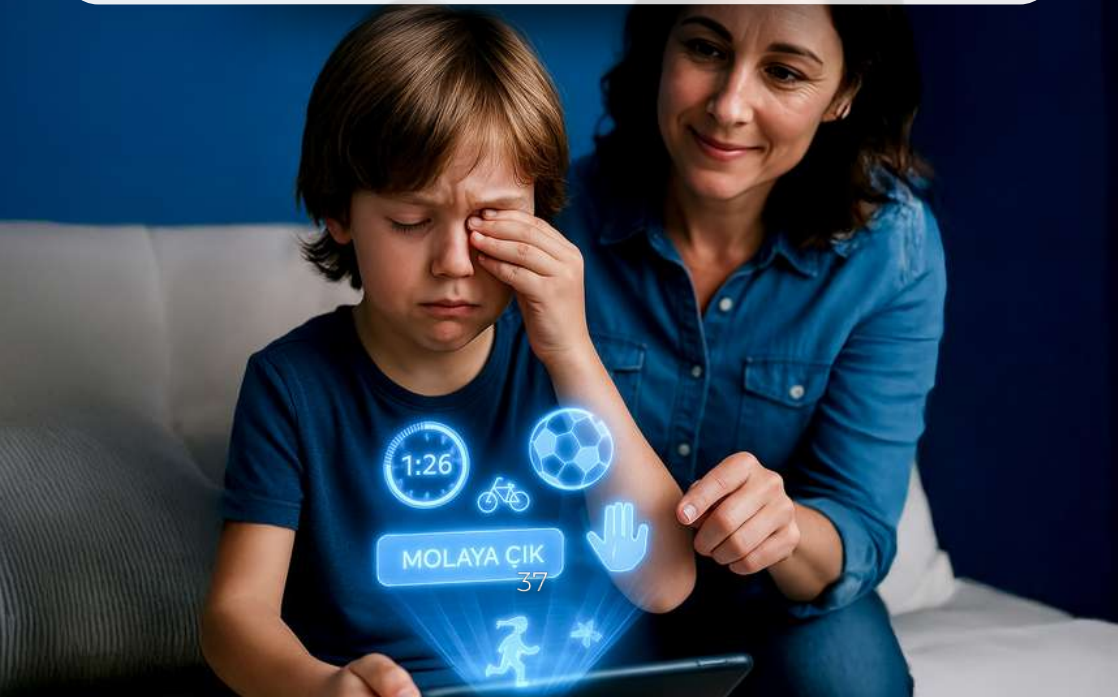
DİJİTAL SAĞLIK VE EKRAN SÜRESİ YÖNETİMİ

Ekran Süresi ve Dinlenme

- Çocukların yaşlarına uygun günlük ekran süresi **sınırlarını** belirleyip uygulayabilirsiniz.
- Düzenli molalar vererek göz yorgunluğu, uyku düzeni ve dijital bağımlılık gibi **sorunların önüne geçebilirsiniz.**
- Fiziksel aktiviteler, açık hava etkinlikleri ve sosyal etkileşimlere önem vermesi gerektiği hususunda çocuğunuzu **bilgilendirebilirsiniz.**

Ergonomi ve Dijital Sağlık

- Bilgisayar, tablet ve telefon kullanımında ergonomik düzenlemelere dikkat edin; doğru oturma pozisyonu, ekran mesafesi ve aydınlatma sağlanmalıdır. Çocuğunuza da bu hususta tavsiyeler verebilirsiniz.
- Dijital kullanımın fiziksel (göz, sırt, boyun) ve psikolojik etkileri konusunda farkındalık oluşturabilirsiniz.

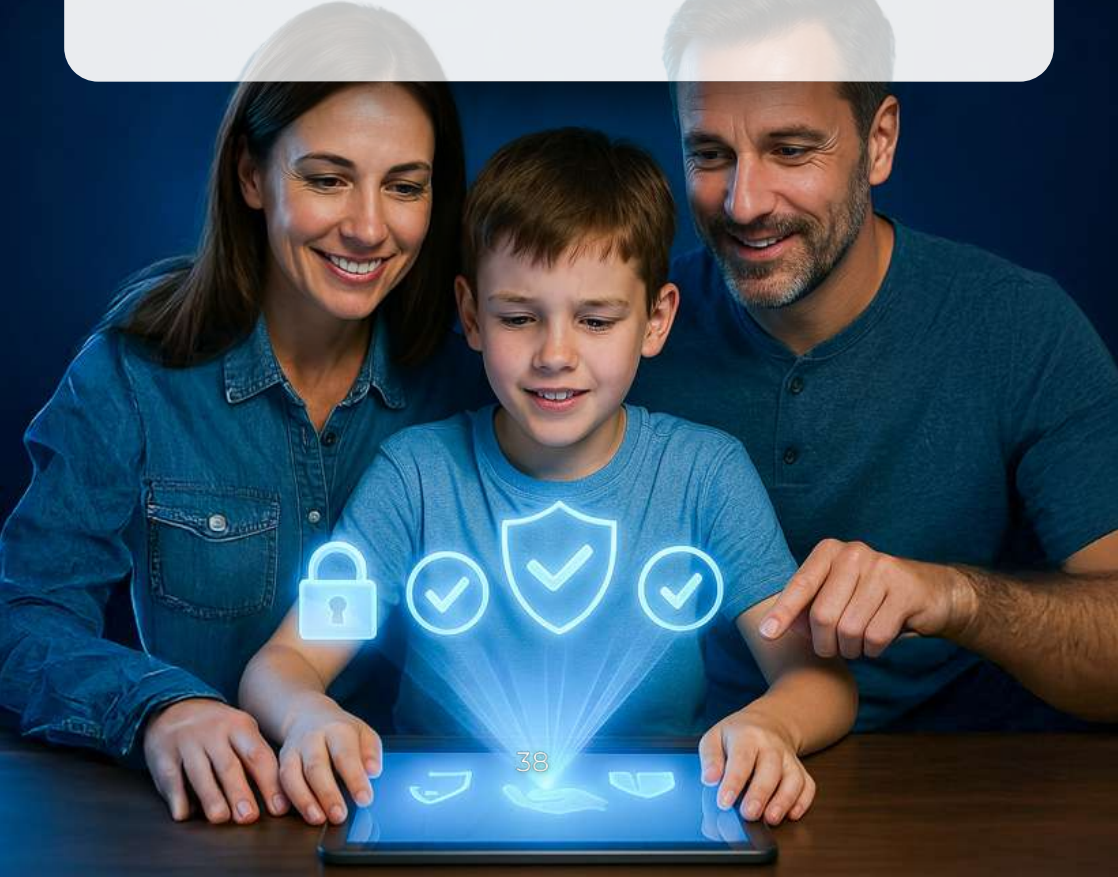
YENİ POPÜLER EĞİLİMLER VE GELECEK TEKNOLOJİLER

Yeni Teknolojiler ve Güvenlik

- Sanal Gerçeklik (VR) ve Artırılmış Gerçeklik (AR): Eğitim, eğlence ve interaktif deneyimlerde kullanılan bu teknolojilerde içerik kontrolü, güvenlik önlemleri ve yaşa uygunluk hususlarına dikkat etmelisiniz.

Geleceğe Hazırlık

- Teknolojinin sürekli evrim geçirdiğini göz önünde bulundurarak, ebeveynlerin güncel güvenlik yazılımları, uygulamaları ve dijital trendleri yakından takip etmeleri gerekmektedir.
- Yeni cihazlar ve platformlar çıktıkça, bunlara yönelik güncel güvenlik önerilerini araştırıp uygulamaya koymalısınız.

ACİL DURUMLAR VE MÜDAHALE PLANI

- Çocukların çevrimiçi bir **tehdit veya siber zorbalık** durumu ile karşılaşmaları halinde, soğukkanlılıkla müdahale edilmesini sağlamalısınız.
- İlgili platformların destek ve bildirim sistemlerini kullanarak, durumu **derhal** rapor etmelisiniz.
- Geçici olarak erişim kısıtlamaları uygulanarak, sorunun yayılmasını engelleyebilirsiniz.
- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca **özel hayatın gizliliği nedeniyle** içeriğin kaldırılmasını ve/veya erişimin engellenmesini talep edebilirsiniz.

TEKNOLOJİ VE ÇOCUK GELİŞİMİ

- Dijital Etki: Çocukların dijital ortamda maruz kaldıkları içeriklerin, sosyal ve duygusal gelişimlerine **etkisini tartışabilirsiniz**.
- Aile İçi İletişim: Teknolojinin aile içi iletişimi nasıl etkilediğini gözlemleyip dijital cihazların beraber kullanımının **aile bağlarını** güçlendirecek yöntemlerini belirleyebilirsiniz.
- Eğitici Uygulamalar: Online eğitim araçları ve interaktif öğrenme platformlarının çocukların **akademik gelişimine** katkılarını değerlendirebilirsiniz.

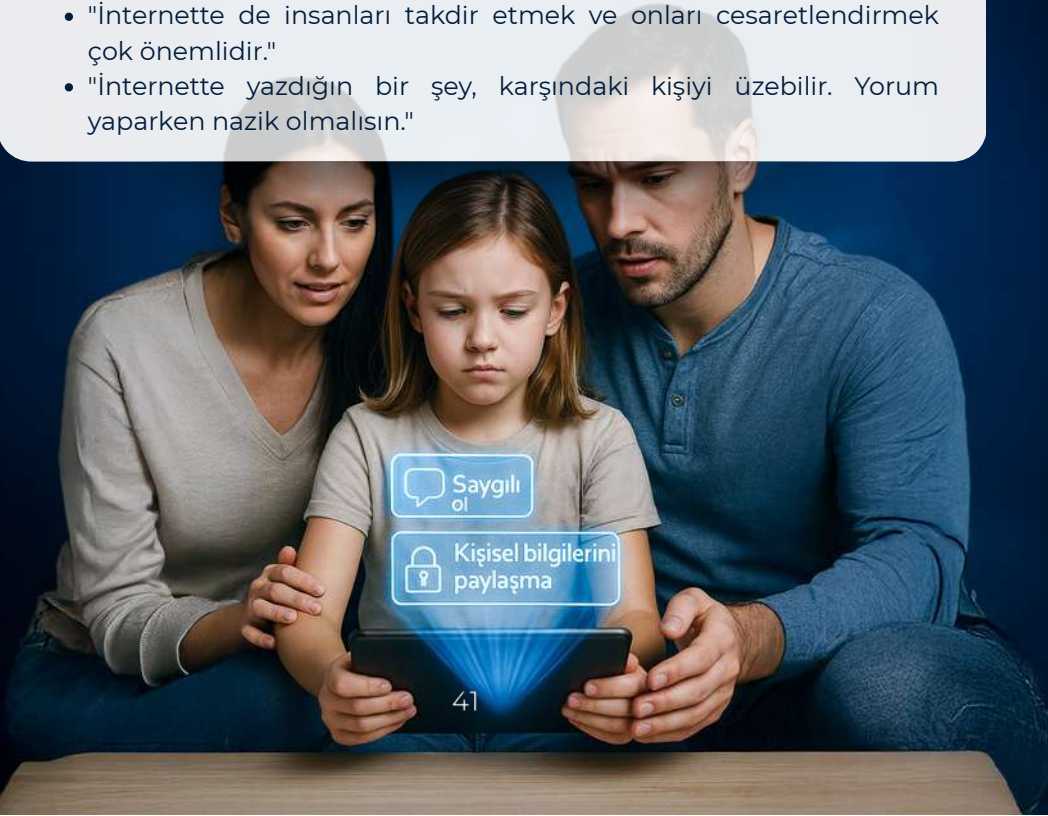

DİJİTAL ETİK VE SORUMLULUK

- Sorumluluk Sahibi Kullanım: Dijital platformlarda sorumlu davranış, doğru bilgi paylaşımı ve **etik kuralların önemi** üzerinde durabilirsiniz.
- Çevrimiçi Davranış Kuralları: İnternet ortamında saygılı, bilinçli ve güvenli bir iletişim dili geliştirmeleri için çocuklara **örnekler verebilirsiniz.**

Örneğin;

- "İnternette de yüz yüze konuştuğun gibi, insanlara saygılı bir şekilde hitap etmelisin"
- "Paylaştığın her şey, internette kalabilir. Bu yüzden özel bilgilerini paylaşmamaya dikkat etmelisin."
- "İnternette hiç tanımadığın biriyle kişisel bilgilerini paylaşmamalısın."
- "İnternette de insanları takdir etmek ve onları cesaretlendirmek çok önemlidir."
- "İnternette yazdığın bir şey, karşındaki kişiyi üzebilir. Yorum yaparken nazik olmalısın."

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİ: EBEVEYNLER, PAYLAŞIM VE KORUMA

EBEVEYNLERE YÖNELİK KİTAPÇIK

TEŞEKKÜRLER

Bu rehber kitapçığının sizlere faydalı olmasını, dijital dünyada size destek olmasını ve tehlikeler, riskler konusunda güvenli bir yol haritası çizmeniz için **size yardımcı olmasını temenni ediyoruz.**

Psikoloji, hukuk ve dijital güvenlik alanlarındaki araştırmalarımızdan siz ebeveynler için **faydalı olabilecek bilgileri bir araya getirmek bizim için sevgi dolu bir süreç oldu.**

Yorum, soru ve önerileriniz olursa, bizimle iletişime geçmenizden mutluluk duyarız: **info@djitalebeveynrehberi.com.**

Çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 223K804 numaralı proje ile desteklenmiştir. **Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.**

Rehber kitapçık, çocukların kişisel verilerinin korunmasının önemini vurgulamak, kişisel verileri ebeveynleri tarafından sosyal ağlarda paylaşıldığında doğabilecek risklere dikkat çekmek ve çocuklarının kişisel verilerini ve haklarını nasıl koruyabilecekleri konusunda ebeveynleri bilgilendirmek ve **çocukları dijital dünyanın tehlikelerinden korumak amacıyla hazırlanmıştır.**

Bu kitapçık, **çevrimiçi olarak <https://djitalebeveynrehberi.com/> sitesinde yer almaktadır.** Kitapçığın daha fazla çocuk ve ebeveyne ulaşması için sizlerden destek bekliyor, diğer kitapçık ve bilgilerin yer aldığı **sitemizi sık sık ziyaret etmenizi temenni ediyoruz.**